

SEPTEMBER 1963 HÄFTE 7

Social- medicinsk tidskrift

FYRTIONDE ÅRGÅNGEN

Medicinalstyrelsen jubilerar

Även utan närmare kännedom om Kungl. Medicinalstyrelsens ålder kan man konstatera att det gamla ämbetsverket såväl till sin yttre som inre utformning fått en mycket ärevärdig prägel. Men den tunga byggnaden vid Vallingatan har knappast mer än en mansålder på nacken. Inre utformning och utsmyckning bär dock många tecken av 1700-tal och tidigt 1800-tal. Korridorernas bredd och mottagnings- och överläggningsrummens utrustning stämmer besökaren till respekt. Inom dessa murar, som numera inte rymmer mer än en del av medicinalstyrelsens verksamhet, fungerar en koncentrerad och mäktig sakkunskap på sjukvårdsadministrationens och medicinalförfattningarnas område. Inom den centrala förvaltningen fungerar omkring 240 anställda, medan om alla rådgivande organ och speciella nämnder inom olika ämnesområden, laboratorier m. m. inräknas, styrelsen sysselsätter över 600 personer.

Upprinnelsen till detta stora ämbetsverk, ett av de många i den svenska statsförvaltningen, var så mycket mera anspråkslös. Från början var det fyra läkare i Stockholm som för 300 år sedan skapade en egen organisation, "Collegium Medicorum", med bestämda samhällsnyttiga uppgifter men också avsedd att skapa en kontinuerlig kontroll över kvacksalveri och bedräglig läkarkonkurrens. Sammanslutningen tillkom efter mönster från utlandet och fick sina regler

inom ramen för det då fungerande skråväsendet. Drottning Hedvig Eleonora gav den 16 maj 1663 en Kungl. resolution som stadfäste detta kollegiums syften och de privilegier som gav "Collegium Medicum" makt att utöva dem. De medicinska experterna från anno dazumal som själva formulerat sitt uppdrag hade med resolutionen fått offentlig sanktion att utöva tillsyn över kvacksalvare samt att godkänna de läkare som ämnade utöva sin verksamhet i huvudstaden. Kollegiet hade även till uppgift att tillse läkemedelshanteringen, att utge en pharmacopé och övervaka barnmorskors och jordegummors verksamhet. Efter 25 år utformades 1688 Collegium Medicums uppgifter mera i detalj och i en Kungl. instruktion av 1763 meddelades kollegiet även rätt att uppställa förslag till vissa läkarbefattningar och att yttra sig över de sökandes kompetens och skicklighet. Kollegiet skulle ägna särskild uppmärksamhet även åt orsakerna till dåtidens folksjukdomar.

En rad av de uppgifter som tillkom dåtidens läarkollegium kan vara svåra att skilja från dem som numera förvaltas av Svenska Läkarsällskapet och Sveriges läkarförbund. Veterligt har dock dessa organisationer inga anspråk på att kunna räkna sitt grundläggande i skråtiden. Läkarskråets egna sociala och ekonomiska intressen i det centrala organet kom också att sjunka undan i betydelse medan admi-

nistrativa, sanitära och kontrollerande uppgifter så mycket mera tog överhanden.

Med bildandet 1813 av *Sundhetscollegium* kom överinseendet av den totala allmänna hälso- och sjukvården i princip att läggas på det medicinska ämbetsverket.

År 1877 ersattes *Sundhetscollegium* av *Medicinalstyrelsen*. Därmed anförtroddes i enlighet med den s. k. verkstyrelseformen för handläggning av flertalet ärenden beslutanderätten i princip åt chefen för ämbetsverket efter föredragning av ledamot i styrelsen. Genom organisation av en fullständig byråplan för verket skapades 1915 fyra läkarbyråer. Därefter har en kontinuerlig utbyggnad av medicinalstyrelsen skett. År 1947 tillkom en avsevärd förstärkning genom en administrativ överdirektör och tre nya byråer för olika ärenden såsom rättspsykiatriska tandvårdsärenden, lag- och utredningsärenden, en statistisk avdelning, en apoteksbyrå etc. Samtidigt ställdes veterinärväsendet under egen styrelse. Fram till dags dato har en fortsatt ut-

byggnad måst ske och därmed också den starkt ökade verksamhet som kännetecknar de centrala ämbetsverkens utveckling under senare decennier.

Trots att även radikala reformer inom begränsad tid är att vänta i fråga om den svenska riksstyrelsen är det knappast troligt att de centrala ämbetsverkens existens som sakkunnigorgan hotas. Ändå pågår en maktförskjutning mot regering och departement.

Just nu pågår även en utredning om medicinalstyrelsens egen organisation. Vid en återblick på den 300-åriga utvecklingen av medicinalväsendet i Sverige som föranledes av det jubileum medicinalstyrelsen nu firar, framgår det med all uppskattning av den betydelsefulla roll som styrelsen spelat för utvecklingen av hälso- och sjukvården i vårt land att vi befinner oss i gränzonen mellan två epoker Utan tvivel krävs det därför att medicinalstyrelsens framtida uppgifter närmare analyseras och beskrivas och att dess organisation får en därtill anpassad utformning.

Årets
mest
debatterade
bok

RACHEL
CARSON

Boken
alla bör
läsa!

Vill fästa mänsklighetens uppmärksamhet på de vådor, de kemiska preparaten för utrotning av skadeinsekter och växtsjukdomar medför för allt liv i naturen.

Ill. 28:50, inb. 33:50

Rachel
Carson

Tyst vår

TIDEN

Tyst vår

TIDEN